

שאלות חזרה – מסכת בבא בתרא (פרק ראשון)

שאלות ארוכות

שאלה מס' 1

"השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר..." (ב.)

א. מה הם שני הפירושים האפשריים למילה "מחיצה", ומה היא ההשלכה הנובעת מכך לעניין דין "היזק ראייה" (בהתאם לכל פירוש)? (ב-ב.:

ב. אם נסבור ש"היזק ראייה שמייה היזק" – מה התשובה לשאלת הגמרא: "מאי איריא רצו, אפילו לא רצו נמי"? (ג.)

תשובה:

א. (1) גודא... אלמא היזק ראייה לאו שמייה היזק. (2) פלוגתא... וש"מ היזק ראייה שמייה היזק.

ב. "משנתנו כשאין בה דין חלוקה, והוא דרצו".

שאלה מס' 2

"לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי" (ג.)

א. מה הם 2 הטעמים שנאמרו בגמרא לאיסור הנ"ל? ו"מאי בינייהו"?

ב. כיצד למרות האיסור הנ"ל, בבא בן בוטא כן אסביה ליה עצה להורדוס למיסתריה לבית המקדש? (צ"ן 2 תשובות)

תשובה:

א. "איכא דאמרי משום פשיעותא ואיכא דאמרי משום צווי... איכא בינייהו דאיכא בי כנישתא אחריתי (נ"א: דוכתא לצווי)".

ב. "אי בעית אימא תיוהא חזא ביה, איבעית אימא מלכותא שאני דלא הדרא ביה".

שאלה מס' 3

א. מה הדין במקרה של "הקובע זמן לחבירו [ובא בזמנו] ואמר לו פרעתיך בתוך זמני", ומה הטעם? (צ"ן את 2 הדעות) (ה.)

ב. "איבעיא להו תבעו לאחר זמן ואמר לו פרעתיך בתוך זמני מהו" – מה הם צדדי ההתלבטות של הגמרא בשאלה זו? (ה.)

תשובה:

א. "אמר ריש לקיש הקובע זמן לחבירו ואמר לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע בזמנו אביי ורבא דאמרי תרוייהו עביד איניש דפרע בגו זימניה זימנין דמתרמו ליה זוזי אמר איזיל איפרעיה כי היכי דלא ליטרדן"

ב. "מי אמרינן במקום חזקה (דאין אדם פורע בתוך זמנו) אמרינן מה לי לשקר (דאי בעי אמר ליה פרעתיך בזמני) או דילמא במקום חזקה לא אמרינן מה לי לשקר".

שאלה מס' 4

א. "קופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה... תמחוי נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה" – מה הם הסיבות לדינים הללו? (ח.)

ב. כיצד ינהג גבאי צדקה שמצא מעות בשוק, ומדוע? (ח: וברש"י)

תשובה:

א. "קופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה - נגבית בשנים שאין עושים שררות על הצבור פחות משנים ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות. תמחוי - נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה שגבויה וחלוקה שוים"

ב. "לא יתנם בתוך כיסו אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה ולכשיבא לביתו יטלם" – "שלא יאמרו מעות של צדקה הוא גונב".

שאלה מס' 5

- א. "אין חולקין ... לא את הטרקלין ... עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה" – מה יהיה הדין כאשר אין בהן כדי לזה וכדי לזה ואחד מהם רוצה להפסיק את השותפות? (יג.)
- ב. "א"ל רבא לרב נחמן לדידך דאמרת ... בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה כיצד עושין?" – (1) הסבר את שאלת רבא; (2) מה תירץ רב נחמן?

תשובה:

- א. "רב יהודה אמר אית דינא דגוד או אגוד, רב נחמן אמר לית דינא דגוד או אגוד"
- ב. (1) השאלה היא על רב נחמן שסובר שלית דינא דגוד או אגוד, ולכן קשה מה יעשו בעבד או בהמה טמאה שאי אפשר לחלקן - ולהכי נקט בכור ופשוט **דטריחא מילתא להיות שותפין בה**; (2) עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים.

שאלה מס' 6

"סדרן של נביאים... סדרן של כתובים..." (יד):

- א. "סדרן של נביאים: ... מלכים ירמיה ויחזקאל ישעיהו ושנים עשר" - מדוע הושע מסודר לאחר ישעיהו ולא לפניו, ומדוע ישעיהו מסודר לאחר ירמיהו ויחזקאל ולא לפנייהם?
- ב. "סדרן של כתובים: רות וספר תהלים ואיוב..." - מדוע איוב לא מסודר בתחילת הכתובים (לדעה שאיוב היה בימי משה), ומדוע חשש זה לא קיים בנוגע לספר רות?

תשובה:

- א. **הושע** – "כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוו חשיב ליה בהדיהו וליכתביה לחודיה וליקדמיה איידי דזוטר מירכס". **ישעיהו** – "כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא".
- ב. "...אתחולי בפורענותא לא מתחלינן רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית"

שאלות קצרות

1. באיזה הקשר נאמר "אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה"? (ב): תשובה: כסיוע לכך ש"גינה שאני", ובגינה היזק ראייה שמייה היזק.

2. "...אי בשאין בה דין חלוקה כי רצו מאי הוי נהדרו בהו... שקנו מידן, וכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא!" (ג.)

– מה הם 2 התירוצים המובאים בגמרא?

תשובה: (1) בשקנו מידן ברוחות. (2) כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק.

3. במה "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון"? (2 דברים) (ג.-): תשובה: (1) בבנין (2) בשנים

4. "אי כולהו בבנין אי כולהו בפרוכת" – מה המקור לכך? (ג): תשובה: "אי כולהו בבנין – ממקדש, אי כולהו בפרוכת – ממשכן".

5. באיזה הקשר נאמר: "אי אמר מלכותא עקרנא טורי עקר טורי"? (ג):

תשובה: " ובבא בן בוטא היכי אסביה ליה עצה להורדוס למיסתריה לבית המקדש והאמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתא ... איבעית אימא מלכותא שאני דלא הדרא ביה דאמר שמואל אי אמר מלכותא עקרנא טורי עקר טורי ולא הדר ביה "

6. באיזה הקשר נאמר: "גם במדעך מלך אל תקלל"? (ד).
תשובה: בבא בן בוטא נימק באמצעות פסוק זה מדוע אינו מוכן לקלל את הורדוס.

7. באיזה הקשר נאמר: "כי נר מצוה ותורה אור"? (ד).
תשובה: בבא בן בוטא אמר להורדוס שמכיוון ש"הוא כבה אורו של עולם דכתיב כי נר מצוה ותורה אור" אז תקנתו היא שילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב "ונהרו אליו כל הגוים".

8. כיצד בבא בן בוטא נתן עצה להורדוס, והרי דניאל נענש מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר? (2 תשובות) (ד).
תשובה: (1) שאני עבדא דאיחייב במצות. (2) שאני בית המקדש דאי לא מלכות לא מתבני.

9. מה הם 2 הנושאים/המקרים בהם היה דיון הלכתי בין רוניא לרבינא בענייני השדות שלהם? (ה).
תשובה: (1) "רוניא אקפיה רבינא מארבע רוחותיו א"ל הב לי כמה דגדרי..."; (2) "רוניא זבן ארעא אמיצרא דרבינא סבר רבינא לסלוקי משום דינא דבר מצרא..."

10. "ארבעה לצלא ארבעה לצללא" – ולכן מה? (ה).
תשובה: ולכן ביקש רב ספרא מרבינא שלא יסלק את רוניא מהשדה שלו (למרות שמעיקר הדין רבינא צודק).

11. באיזה הקשר נאמר "ולואי שיפרע בזמנו"? (ה).
תשובה: "אמר ריש לקיש הקובע זמן לחבירו ואמר לו פרעתיד בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע בזמנו".

12. על מה נאמר "והזהרו בהן שהלכות קבועות הן"? (ז).
תשובה: "אמר שמואל: האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המים זה על זה".

13. מה נלמד מהפסוק: "אף חובב עמים כל קדושי בידך"? (ח).
תשובה: שמי שמטיל מס ("כרגא") על תלמידי חכמים עובר על איסור תורה – "אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כל קדושי יהיו בידך".

14. מה נלמד מהפסוק: "והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם"? (ט).
תשובה: גדול המעשה יותר מן העושה.

15. מה נהג רבי אלעזר לעשות בעקבות הפסוק: "ואני בצדק אחזה פניך"? (י).
תשובה: יהיב פרוטה לעני והדר מצלי [לתת חצי ניקוד על התשובה: אדם נותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני שכינה]

16. "האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני... הרי זה צדיק גמור" – האם קביעה זו נאמרה גם על עובד כוכבים, ומדוע? (י: וברש"י)
תשובה: לא, כי עכו"ם אינו נותן אלא על מנת כן (שיחיה בנו), ואם לאו - מתחרט.

17. "אין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה... והתניא שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה" – מהו התירוץ? (יא).
תשובה: ארבע אמות שאמרו חוץ משל פתחים (חוץ מאותן ד' אמות צריך שיהא ארבע אמות לשאר תשמישין)

18. "מבואות המפולשות לעיר אחרת ובקשו בני העיר לסותמן" – האם בני אותה העיר (האחרת) רשאים לעכב עליהן, כאשר יש דרכא אחרינא, ומדוע? (יב.)
תשובה: "אפילו כי איכא דרכא אחרינא נמי מעכבי משום ... מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו"
19. "פשיטא חלק בכור וחלק פשוט - יהבינן ליה אחד מצרא. יבס מאי?" – מה דין יבס, ומדוע? (ציין את שתי הדעות) (יב.)
תשובה: (1) אמר אביי היא היא מ"ט בכור קרייה רחמנא (2) רבא אמר אמר קרא והיה הבכור הוייתו בכבור ואין חלוקתו בכבור
20. באיזה הקשר נאמר "דילמא תורה צוה לנו משה כתב", ובאיזה הקשר נאמר "דילמא שתיים כנגד שתיים ואחת יוצא זנב"? (יד.)
תשובה: "אמרו ליה רבנן לרב המנונא כתב רבי אמי ד' מאה ספרי תורה אמר להו דילמא תורה צוה לנו משה כתב א"ל רבא לר' זירא נטע ר' ינאי ארבע מאה כרמי א"ל דילמא שתיים כנגד שתיים ואחת יוצא זנב".
21. "שבעה נביאים נתנבאו לאומות העולם..." – מדוע רק שבעה והרי כל הנביאים התנבאו לאומות העולם? (טו.)
תשובה: "התם עיקר נביאותיהו לישראל הכא עיקר נביאותיהו לאומות העולם".
22. "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו" – באר כיצד (באר מה היתה כוונתם). (טז.)
תשובה: "שטן כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בתר איוב אמר חס ושלום מינשי ליה לרחמנותיה דאברהם פנינה דכתיב וכעסתי צרתה גם כעס בעבור הרעימה (שתתרעם על שהיא עקרה ותתפלל)".
23. מה התשובה לשאלת רבא - "מאי דכתיב ברכת אובד עלי תבא ולב אלמנה ארנין"? (טז.)
תשובה: "ברכת אובד עלי תבא מלמד שהיה גוזל שדה מיתומים ומשביחה ומחזירה להן ולב אלמנה ארנין דכל היכא דהוה (איכא) אלמנה דלא הוה נסבי לה הוה אזיל שדי שמיה עילוה והוה אתו נסבי לה".
24. מדוע יעקב אבינו עשה דוקא תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו? – ציין 2 סיבות. (טז.)
תשובה: "מה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה דבר אחר מה עדשה זו מגולגלת אף אבילות מגולגלת ומחזרת על באי העולם".